XIV. Numizmatika
Numismatics

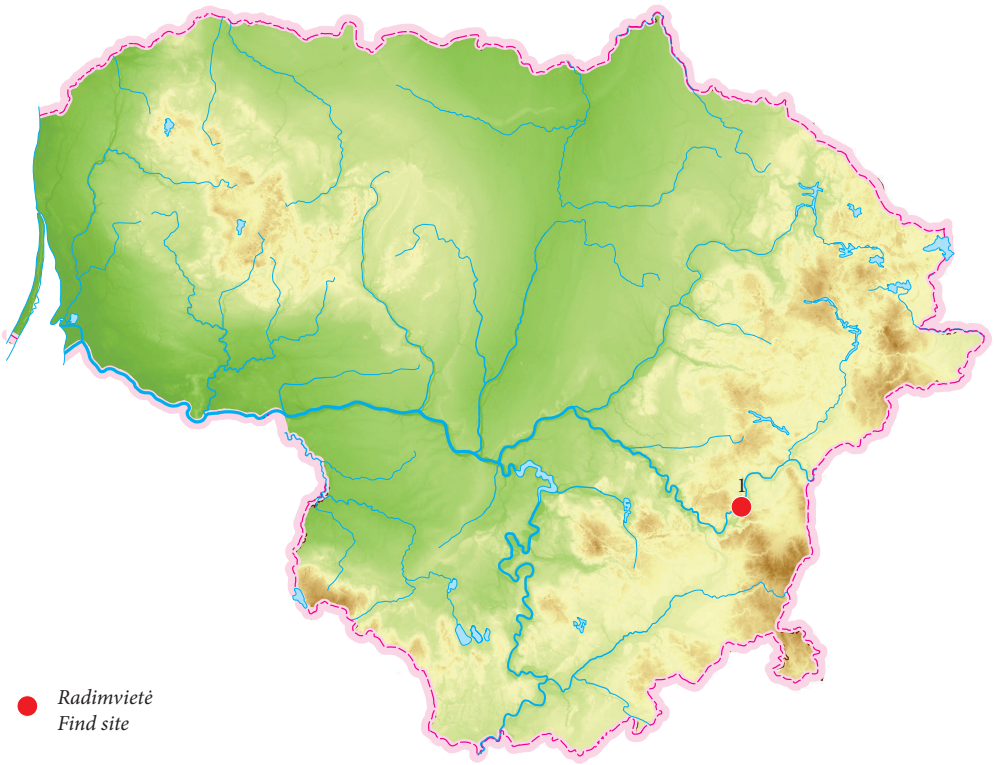

Radimvietė
Find site

1. Vilnius (ir VI, X, XV)

Eduardas Remecas

Du monetų kompleksai iš Vilniaus, Naugarduko gatvės 2A

2017 m. atliekant archeologinius tyrimus Vilniuje, Naugarduko g. 2A (S. Rutkovskis, KVP) rasti du monetų kompleksai – dvi piniginės su monetomis. Pirmasis kompleksas (apie 1710/2017) rastas gegužės 24 d. plote 4, prie mūro M1, H_{abs} 117,20 m gylyje. Tai buvo maža odinė piniginė, perrišta odiniu dirželiu ir suvyniota į odinio drabužio (?) skiautę. Piniginėje rastos 66 sidabrinės monetos, kurių bendra masė 250 g.

Jungtiniai Nyderlandai. Vakarų Fryzija. Sidabrinis dukatas. 1694 m.

Lenkija. Jonas Kazimieras. 6 grašiai. 1660 (3); 1661 (4), Lvovas (1); 1662 (5); 1663 (3); 1664 (2); 1665 (1); 1666 (8); 1667 (4); 1668 (1); 166(0–1); 166(5–6); 166(2–7) m. (iš viso 35 vienetai).

Lenkija. Jonas Kazimieras. Zlotas. 1664; 1666 m.

Lenkija. Jonas III Sobieskis. 6 grašiai. 1681; 1682; 1683 (6); 1684 (4) m. (iš viso 12 vienetų).

Prūsija. Frydrichas Vilhelmas. 6 grašiai. 1679; 1681; 1682 (4); 1683 (4); 1686 (2) m. (iš viso 12 vienetų).

Prūsija. Frydrichas Vilhelmas. Ortas. 1679; 1684; 1685 m.

Prūsija. Frydrichas I. 6 grašiai. 1709 m.

Piniginės turinį sudaro Lenkijos, Prūsijos ir Jungtinių Nyderlandų 4 nominalų monetos – 6 grašiai (60 vienetų), ortai (18 grašių) (3 vienetai); zlotai (30 grašių) (2 vienetai) ir talerio (6 ortų) vertės moneta. Monetos apima laikotarpį nuo 1660 iki 1709 m. Piniginės turinys charakteringas XVII a. paskutinio ketvirčio pinigų apyvartai. Bendra pinigų vertė – daugiau kaip 5 taleriai. Tuo metu tai buvo nemaža pinigų suma, prilygusi mėnesiniam kvalifikuoto darbininko uždarbiui. Tokia pinigų suma piniginėse nešiota retai. Surastą kompleksą, kaip ir daugumą šio laikotarpio lobių galima būtų sieti su Šiaurės karo įvykiais. Tačiau piniginėje esanti vėlyviausia – 1709 m. moneta šio komplekso datavimą leidžia patikslinti. Yra žinoma, kad nuo 1710 m. rudens Lietuvos teritorijoje ėmė plisti maro epidemija. Rašytiniuose šaltiniuose nurodoma, kad 1710–1711 m. nuo maro Vilniuje galėjo mirti apie 20 tūkst. gyventojų. Tiesa, nemaža jų dalis buvo ne tikri vilniečiai, o atvykėliai iš sausros ir bado nusiaubtų apylinkių, ieškoję maisto. Per maro epidemiją Vilnius galėjo netekti nuo trečdalio iki pusės miesto gyventojų. Labiausiai tikėtina, kad surastos piniginės paslėpimo laiką būtent ir sąlygojo 1710–1711 m. įvykiai. Piniginėje rastų pinigų kiekis rodo, kad joje buvo paslėptos nedidelės santaupos, kurios mirus jos savininkui, liko nepanaudotos.

Antrasis kompleksas (apie 1925/2017) rastas gegužės 30 d. plote 4, duobėje 1, H_{abs} 116,10 m gylyje. Tai buvo odinė piniginė su sulūžusia užsegimo sagtele. Piniginėje rastos 37 žalvarinės ir nikelinės monetos (1 pav.):

1 pav. Antrasis monetų kompleksas (apie 1925/2017). E. Remeco nuotr.

Fig. 1. The second coin assemblage (c.1925/2017).

Lenkijos Respublika. 5 grašiai. 1923 m. (17 vienetų);

10 grašių. 1923 m. (16 vienetų);

20 grašių. 1923 m. (2 vienetai);

50 grašių. 1923 m. (2 vienetai).

Visos monetos su 1923 m. kaldinimo data. Šios monetos į apyvartą buvo išleistos 1924 m. liepos 1 d. Apyvartoje monetos buvo iki 1939 m. 10 ir 20 grašių monetos buvo nukaldintos tik su 1923 m. data, o 50 grašių dar buvo nukaldinta ir 1938 m. 5 grašių monetos dar kaldintos 1925, 1928–1931 ir 1934–1939 m. 5 grašių monetų 1925 m. buvo nukaldinta 45,5 mln. vienetų, o 1923 m. – 32 mln. Nikelinės 10, 20 ir 50 grašių monetos piniginės išmetimo ar pametimo laiko datuoti nepadeda, bet tai, kad nėra 5 grašių su 1925 m. kaldinimo data rodo, kad piniginė galėjo būti išmesta ar pamesta maždaug 1924 m. II pusėje arba 1925 m. pradžioje. Bendra piniginėje rastų pinigų suma – 3,85 zlotai (1924 m. 1 USD = 5,18 zl.). Tai buvo nemaža pinigų suma, nes 1925 m. Varšuvoje 1 kg ruginės duonos kainavo 0,49 zl., kvietinių miltų – 0,68 zl., kiaulienos – 2,16 zl., lašinių – 2,44 zl., sviesto – 5,64 zl., 1 litras pieno – 0,40 zl., 20 kiaušinių – 3,25 zl. Panašios kainos buvo ir Vilniuje. Tad piniginės turinio būtų užtekę vienam geram apsipirkimui. Su tokia pinigų suma piniginė negalėjo būti išmesta. Galima manyti, kad ji apie 1924/1925 m. buvo padėta ir pamiršta, o išmesta ne anksčiau nei 1940 m.

Two Coin Assemblages from Naugarduko St. 2A, Vilnius

In 2017, two coin assemblages, i.e. two purses with coins, were discovered during an investigation at Naugarduko St. 2A, Vilnius. The first (c.1710/2017) consisted of 66 Polish, Prussian, and Dutch Republic silver coins in four denominations: 60 sixgroats, 3 orts (18 groats); 2 złoty (30 groats), and a thaler (6 orts). The coins encompass a period from 1660 to 1709. The most likely hypothesis is that the plague epidemic that ravaged Vilnius in 1710–1711 led to the hiding of the discovered purse.

The second (c.1925/2017) consisted of 37 bronze and nickel Republic of Poland 1923 coins: 17 five groszy; 16 ten groszy; 2 twenty groszy; and 2 fifty groszy (Fig. 1). It is possible to think that the purse was placed there circa 1924-25 and forgotten, but it was thrown away no earlier than 1940.

Eduardas Remecas

Pirmojo pasaulinio karo vokiečių kareivių žetonų kompleksas iš Vilniaus žemutinės pilies teritorijos

2017 m. Gedimino kalno Š šlaito papėdėje, Senojo arsenalo kiemo P krašte, apie 1 m už metalinės tvoros į šlaito pusę, tiesiant vandens nutekėjimo vamzdį, iškasta iki 1 m gylio trasa. Šioje trasoje 2017 m. spalio 6 d. tikrinant žemes metalo detektoriumi trasos P sienelėje, 50 cm gylyje surastas I Pasaulinio karo vokiečių kareivių identifikacinių žetonų kompleksas. Visi žetonai buvo horizontalioje padėtyje, sudėti vienas ant kito, bet pasklidę 20–30 cm spinduliu. Daikto, kuriame jie būtų buvę sudėti, nerasta.

Surastą kompleksą sudaro 29 identifikaciniai kareivių žetonai, gaminti 1915–1916 m. Juos nuvalius ir identifikavus paaiškėjo, kad visi jie priklauso vienai kuopai – 44-ajai pėstininkų pulko arba 7-ajai Rytų Prūsijos 4-osios kuopos (IR – Infanterie Regiment Nr. 44 Graf Dönhoff (7. Ostpreußisches), 4 kompanie). Visi žetonai pagaminti iš cinko. Juose yra iškaltas asmens vardas, pavardė, gyvenamoji vieta, pilna gimimo data, pulko ir kuopos numeris bei asmens